

Podruhé o jubilejním Rozmarném létu

MILAN BLAHYNKA

Nemít špatnou zkušenost se stejným názvem pro dva různé texty, nazval bych letošní glosu z Háj ve Slezsku, obce na pravém břehu řeky Opavy, úplně stejně jako loňskou: Jubilejní Rozmarné léto Vladislava Vančury.

Poté, co jsem vydal svou velkou monografii o Vančurovi, objednalo si jedno nakladatelství menší knižní monografii o téže velké osobnosti české slovesnosti; napsal jsem ji s chutí, aniž jsem se v ní opakoval; to umožnilo jako u všech velkých tvůrců nedoberné bohatství Vančurova díla.

Zmíněné nakladatelství bez ohledu na mé námitky a prosby vydalo mou práci pod užitým už titulem, a způsobilo tak bibliografický šok a zmatek. Na názvu novinové glosy samozřejmě nesejde, přece jen jsem ji nazval už pro pořádek jinak, už proto, že knížečka 35. Rozmarné léto, Vančurovský almanach

2025 (sestavení, redakce a grafická úprava Ladislav Ludvík, grafika v textu práce žáků ZUŠ V. V. Háj ve Slezsku, foto Radim Šte-

fan a archiv Spolku VV, vydal Spolek VV Háj ve Slezsku 2025; 80 s.) na rozdíl od loňské glosy, prosté zprávy z festivalu, představuje publikaci, která nepominutelně v dobrém rozhojňuje už rozsáhlou literaturu o Vančurovi.

Nejcennější je první část Literární rozhledy. Hned první text, přetisk z Novinek. cz 3/8 2025, kde Lenka Bobíková pojednala o Vančurovi pod názvem Milovník literatury, kavalír a hrdina, upoutá nejen svěží prostořekostí (Vančura procházel jednou školou za druhou „neklidně a uličnický“), ale i porozuměním pro jeho život a odkaz, a je napsána hlavně bez dnešní normy nalézat na velikánech stíny.

Jiří Poláček je pak zastoupen hned třemi texty, v nejdelším shrnuje názory kritiků na Pole orná a válečná a objevně spatruje – zřejmě jako slova nejpřesvěd-

čivější a nejlidštější – to, co o knize napsal básník František Halas.

Pro další vančurovské bádání je pobídkou otázka z konce druhého Poláčkova textu, „záhada hodná Hercula Poirota“: proč byl roku 1954 vyretušován Josef Cerman z fotografie, na níž byl zachycen s V. V. a s Jaroslavem Seifertem. Cerman, tajemník a pak ředitel Družstevní práce, kde vycházely Vančurovy knihy, nejen se s V. V. dobře znal, ale ve srozumění s ním ho nahradil v čele redakční rady DP, zemřel roku 1949 – a Jiří Poláček oprávněně klade problém, kvůli čemu musel ze snímku pryč. Protože je známa skrovná znalost poúnorových inkvizitorů, napadá mi, že jeden z nich chtěl snad dostat z fotografie Jaroslava Seiferta a odnesl to Josef Cerman.

Do třetice všeho dobrého: třetí z autorů o V. V., Věra Philippová, svým celoživotním zaujetím pro Vančuru popularizuje jeho dílo svým vyprávěním. Jak to dělá, dokládá její Malé slovo o velkém básníkovi. I to potvrzuje, že byla na festivalu právem poctěna

**Pokračování
na další straně**

SLEZSKÝ KROJ se liší podle regionu, nejznámější jsou dvě varianty – opavská a těšínská, vyznačují se kombinací prvků lidového oděvu a městské módy.

Foto: Adam GROCHOL

cenou V. V. – Karlu Sýsovi dedikované Básně do almanachu z pera Evy Frantíkové čtenářům napovídají, že Vančura ani dnes není bez úctyhodných následovatelů, svých blízců.

Druhá část almanachu se skládá z reportážního pásma proslovů u pomníku V. V. a při udělování cen a z kvalitních barevných snímků z festivalu; tak i tomu, kdo v Hájí loni nebyl, vystane průběh festivalu jako živý. A potěší se pohledem na spanilé polské mažoretky z Ratiboře a na záběry všech hostujících folklorních souborů z domova i ze zahraničí. Pozoru-

hodná je závěrečná část almanachu Vančurův spolek a kultura, z něhož vidíme, že i mimo Rozmarné léto jsou vančurovci agilní po celý rok. Pořádali vánoční setkání s polskými hosty, hráli u lhotského altánu na silvestra, uchovali dlouhodobý zvyk novoroční vycházky, besedovali o Donbase a také o knížce tří mladých autorů z Luganské lidové republiky, přeložené vančurovcem Jaromírem Vaškem a vydané Futurou pod názvem Kouzelník v každém z nás.

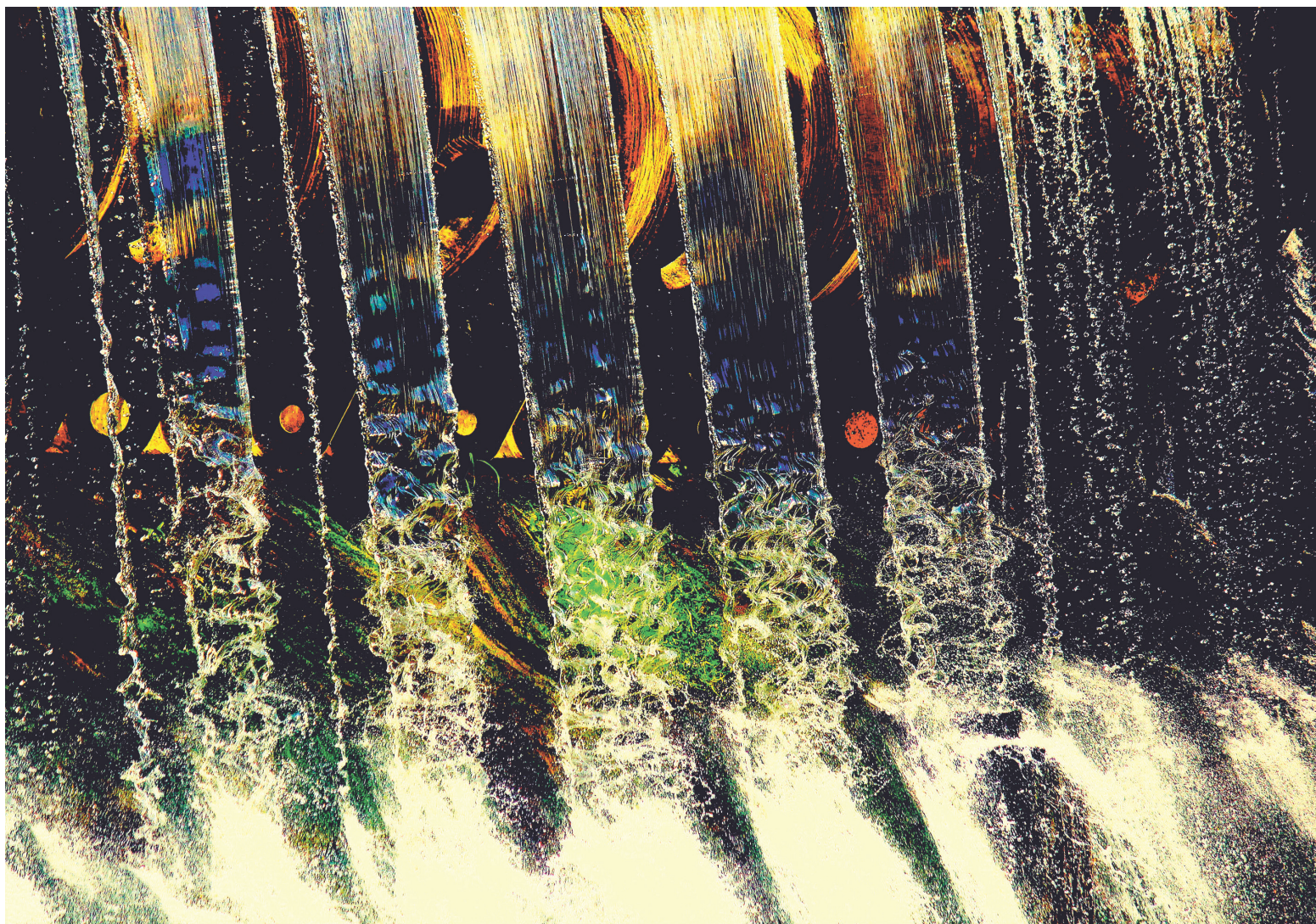
Spolek má i své hudební těleso Hájecký šraml, účinkující rád pro seniory

a excelující na Dni obce Nové Lublice u Kružberské přehrady. Hájecký šraml má i svou písničku: My sme banda muzikantů, / máme k tomu malou partu, / hrajem živou muziku, / dost let máme na triku. // Jó jó, je to pravda, / jójó, je to tak, / a kdo tomu nechce věřit, / ať se tam de podívat. // Hráť pro radost vám i sobě / v každé denní, noční době, / (...) // Byť jsme už staří šumaři, / občas se nám i zadaří. / Zazpíváme písničky / o životě, lidičky.“ A v almanachu je to i s notami!

Kéž by takových obcí jako Háj ve Slezsku bylo víc!

Stoletý spisovatel Souček

IVO FENCL

Když to v pondělí 18. května píšu, bylo by Ludvíku Součkovi sto let a den. Kdybyste ho náhodou neznali, heslo na Wikipedii pomůže.

Námítka, že vynikl, protože neměl ve své době konkurenci, ta je placatá jako Zem. Konkurence je vždycky. Bezespornu by to měl horší, kdyby ho po roce 68 vyškrtili anebo vyloučili ze strany, ale překonával i bez toho v životě svém takové množství vnitřních a vnějších problémů, až je zázrak, že napsal, co napsal.

Má matka učila děvčata na střední eko-

nomické škole a dost četla a k Součkovi taky přišla, a to navzdory tomu, že neholdovala science fiction: pochopila jeho význam a ještě jako dítěti mi *Cestu slepých ptáků* přinesla z půjčovny. Je krásné, jak tady Souček přímočaře navázal na Julese Verna a *Cestu do středu země*. Geniální tah. Mimochodem, podle mě je poznat, jak tu knížku psal rychle. Na textu. Mluvíme teď hlavně o prvním dílu, a ne že byl jakkoli šizený, právě naopak.

Taky napsal – pro čtrnáctideník *Ohníček* – komiksové scénáře dle dvou

svých sci-fi povídek *Desetioký* a *Kraken* a škoda, že nepokračoval dalšími i dalšími seriály. K těmhle se dostavil schopný kreslíř Milan Ressel a nedovedu si představit, že by to jednou někdo překreslil lépe, to je vyloučeno stejně jako ta placatost Země.

Nakladatel pan Vybíral ony dva komiksy svorně vydal ve velkém formátu, je to samostatná kniha a není se čemu divit,

Pokračování na další straně

protože se jedná o velkolepou podívanou na akci, která by dobyla Ameriku, kdyby to bylo anglicky.

Zvláště figura Desetiokého mě jako sedmiletého kluka strašila a ohromovala, úplně se tohle dobrodružství vymykalo jiným. Dá se sice napsat krátký seznam, čím vším se tu zřejmě Souček inspiroval, a spadají tam rovněž autoři jako Gustav Meyrink a James Hilton, samozřejmě, ale k čemu podobné seznamy, to všichni se inspirujeme a Souček byl svět, který se literaturou nechal prodchnout.

Jako dítě jsem si půjčil i *Velké otázky* a byl paf. Ilustrace Zdeňka Buriana z toho dělají ikonickou knihu, ale ikonická by zůstala i textem. Kapitoly nejsou ani moc dlouhé, ani moc krátké a pro mě byly úvodem do záhadologie, na který autor navázal knihou *Nebeské detektivky, senzace a záhady*. Jedna věc je, že umíte sumírovat fakta o podivnostech – jako kdysi pan Fort, a druhá věc je, že jste souběžně bravurní stylist. Nebývá to pravidlem (jako u Součka).

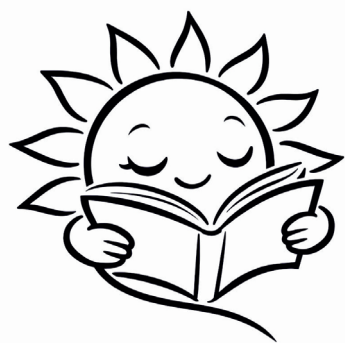
V Sobotce v Českém ráji měl hrázďenou chalupu skvělý badatel-roztočolog Karel Samšíňák a čekal jsem během besedy

(1976), s čím přijde, no, a on se Součka přeptal na mravence. Zdá se, že četl jeho *Pevnost bílých mravenců*, načež se o dotyčném románu rozproudila v zahradě soboteckého statku debata. Vedle Ludvíka Součka seděl Karel Pacner a zřejmě si dopředu v autě domluvili, že se budou pošouchovat, takže se Souček Pacnera skepticky zeptal, zda po hrdinech jeho knížky na Marsu „něco chňapne“. Použil slovo „chňapne“ a Pacner odušil, že ne. „Není totiž prokázáno...“ Souček rozšafně mávl rukou a zabručel: „Pch. Tak to není ono, když nic nechňapne.“ Beseda proběhla v rámci festivalu Šrámkova Sobotka.

Můj tatínek byl doktor filozofie, trochu psal, a když se mu v roce 1974 dostalo do rukou *Tušení stínu*, úplně ho pohltilo. Stále nám to vyprávěl. Snad jsme byli na dovolené v Krkonoších a on to stejně pořád četl. Koupili jsme pak slavně tu knihu, potom i *Tušení souvislosti*, a to bylo ještě lepší, a zvykl jsem si, že je Souček synonymem skvělosti – doma, ale celkem fungoval i ve školní třídě. Všichni kluci sice nečetli, ale byl ve všeobecném povědomí.

Populárně-naučných knížek ostatně vychrlil spousty. *Bláznivé vynáleze!* *Útočící rakve*. A pak „najednou“ umřel – a spolužák a kamarád Vašek Chýlek mi to zvěstoval a já tomu nedokázal uvěřit. Pár let předtím umřel třeba i Václav Čtvrtek, to je pravda, a to mě taky zaskočilo, ale přece jenom jinak, protože to byl autor „jen“ pro děti a už jsem „z Rumcajsů“ vyrostl, takže Cafourek-Čtvrtek mohl umřít, ale ze Suka-Souka-Součka asi má generace nevyroste nikdy. A nejen má. Hovořil jsem o něm se svou maminkou i dodatečně a samozřejmě ho nezahladila, ale takové už jsou ženské, že hned povídají: „Byl strašně tlustej.“ To byl. A taky má v knížkách nějaké chyby. Jenže podstatné je u podobných lidí dílo jako takové a to je zde nepřekonatelný a nejtlustší monument a nepatrně zažertuji, ale je to level, kde navzdýcky žijí Charles Dickens, Henry Rider Haggard, Edgar Rice Burroughs, Jaroslav Foglar, Josef Lada, Jules Verne, Sherlock Holmes, Umberto Eco, Kája Saudek a Ludvík Souček.

Ilustrační foto: Ivo HAVLÍK

Čtení na léto

Barické útvary

FRANTIŠEK UHER

Dopisy se stávají vzácností. Ještě tak nějaká upomínka.

Když Libor Litř našel ve

schránce žlutou obálku s hlavičkou obecně prospěšné instituce, o které v životě neslyšel, se známou ozdobenou portrétem člověka, jehož jméno mu nic neříkalo, pocítil jisté napětí. Asi jako kdyby stíral los s přesvědčením, že není žádný malý trouba a štěstí se jednou usmát musí. Obsah dopisu jej ovšem zaskočil. Ačkoli, když to vzal z druhé strany...

Jménem obecně prospěšné neziskové instituce mu psala jakási Bc. Sebastian Jarmila Zajíček. Pisatelčino pohlaví nebylo uvedeno, scházely doprovodné údaje, které by posloužily ke správné orientaci. Úvodní Bc. se dalo vysvětlit jako zkratka jména Bonifác. Stejně tak mohlo platit, že odesílatelkou je pohlavní univerzální, pomíjející základní pravidla českého jazyka. Úvodní zkratka Bc. ovšem mohla také symbolizovat vzhled podepsané, o baculky nebyla nouze. Libor Litř proti tomu neměl výhrady, pokud to s nadváhou nepřeháněly.

Udivující byla žádost, aby pro výše uvedenou instituci a dostavivší se veřejnost přednesl jako mezinárodně uznávaná kapacita přednášku o egejských prvcích v otonské kultuře v severovýchodní části Karpatské kotliny. Usoudil, že pisatelka je popleta a dopustila se další chybičky. Pokud tomu tak bylo a skutečně se jednalo o otoman, v tom směru skutečně odborníkem byl, jeden měl v kuchyni. Otoman se nenacházel v ideálním stavu, byl již značně proležený, protože na něm

podle rodinné legendy pradědeček prožil polovinu života a dědeček byl lenoch k pohledání, snaživý údajně pouze v jednom směru. Potomkům postupně představil pět zbrusu nových, nepříliš opotřebovaných babiček, aby se pod dohledem šesté kandidátky utopil při potápění v moři. Nedal se prokázat úmysl, ať již jakýkoli, ale jisté domněnky kolovaly, ta ženská byla megera. Na účet volaného se ozvala dva dny po tragické události a dělala si nároky na dědečkovy brýle, umělý chrup a veškeré oblečení, včetně opotřebovaných zimních spodků s tkaničkami u nohavic. Ta součást dědečkova vybavení se těšila popularitě i na veřejnosti, kluzké tkaničky se rozvazovaly a vyčuhovaly z nohavic jako neposední bílí hádci. Šestá babička patrně měla v rezervě náhradního dědečka. Karpaty byly v té smutné události namočené také, na zpáteční cestě utrpěla kdesi ve slovinských Alpách úraz a po návratu žádala na rodině odškodnění. Argumentovala tím, že ji dědeček do ciziny zavlekl a raději se utopil, než aby pečoval o její blaho a bezpečný návrat. Vyplývalo to z policejního přípisu psaného špatnou policejní češtinou. Jednalo se o překlad z cizího jazyka, podle poznámky pod čarou ze slovenštiny. Pokud nešlo o překlep, místo „e“ nemělo v názvu země stát „i“. Z uvedených okolností úrazu nebylo zcela jasné, zda spala nebo spadla. Třeba ze sedadla v autě, případně ze skály.

Dědečka poslala napřed v rakvi. Nevyplaceně. Nedalo se ani odhadnout, jak to dokázala. Oficiální rozloučení se ko-

Pokračování na další straně

SLOVINSKÉ nebo také **JULSKÉ ALPY**, o nichž píše František Uher. Na snímku obtížný výstup na Malou Mojstrovku - 2322 m nad mořem. **Foto: Ivo HAVLÍK**

nalo opožděně. Během řešení dědických záležitostí vyšlo najevo, že dědeček po sobě zanechal pouze početné dluhy, dosud splatné alimenty, výhružný dopis od exekutora a poměrně bohatou sbírku dámského spodního prádla. U jednotlivých exponátů stály pečlivým písmem napsané iniciály jména, rodné číslo, míry, přibližná váha a věk. Nebylo zcela jasné, zda se jednalo o věk poškozených nebo o stáří ukořistěného prádla, které mělo v některých případech téměř historickou hodnotu. Dědečkovy snachy se při prohlídce svérázné sbírky shodly, že dědeček byl ještě v pokročilém věku pěkný rozpustilec. Dvě věkovitější dámy z domu a jedna mladší vdova ze sousedství až vtíravě nabízely pomoc při úklidu dědečkovy pozůstalosti a jeho domácnosti vůbec. Jenom tak bokem padla poznámka, že paní domácí platil dědeček nájem osobně a vždycky to trvalo přibližně jako denní uzávěrka na poště, pokud ještě existovala. Bývalá poštovní úřednice lepší příměr nevymyslela.

O otonské kultuře toho Libor Litř skutečně mnoho nevěděl. V podstatě pouze to, že něco takového možná existovalo, ale rozhodl se pozvání přijmout. O čem člověk nic neví, o tom dokáže ledacos povědět. Téměř denně to v televizi prokazovali mnozí čelní politici, političky v tom směru přímo dominovaly, stejně tak všelijací přemoudřelí moderátoři a moderátorky, jejichž největší předností bylo celkem distingované vystupování a někdy až odpudivě nákladné ošacení. Plus patřičné doplňky.

Pozvané hosty moderátorky většinou v televizi nepustily ke slovu, aby neplácli něco nepatřičného, svoboda slova vyžadovala pevné opratě a schopné manipulátory, kteří by dokázali přinutit Labe, aby teklo do Krkonoš. Však zda tomu kdy bylo jinak! Nejedna muž, stojící na žebříčku úspěšnosti hodně vysoko, velice rád poslouchal sám sebe, patrně proto, že svým výroky také nerozuměl. Nestačil si osvojit základní geogra-

fické pojmy, pletl si Írán s Irákem, Skopje s Podgoricou a Katar označoval za chorobu, které by se měli diplomaté a děti vyhýbat.

Libor Litř odložil dopis a usoudil, že co v televizi svede užvaněná ženská nebo kdejaká skopová hlava, to dokáže při přednášce o otomanech také. Rozhodnutí vydatně podpořil inspirativní závěr dopisu, zmiňující se o způsobu vyplacení honoráře. Slovo honorář vskutku mělo podnětný účinek. Však jděte do knihovny a najděte tisícovku.

V uvedený den a v uvedenou hodinu se dostavil na uvedené místo. V malém sále zastihl drobnou, podle vzhledu školetu odrostlou dívčinu, která by při troše snahy prolezla dírou po suku. Postavou malá však údajně absolvovala vysokou školu. Takovou, kterou lze při vhodných konstelacích vystudovat velice rychle, diplomku vždycky někdo za dostatečný obolus napíše nebo opíše. Problémy nastávají, když to praskne, obtížně se obhajuje něco, co člověk ani pořádně nečetl. Jenom na promoci se musí každý dostavit osobně, aspoň pozná, jak to na fakultě vypadá. Organizátorka vzdělávací akce patrně pocházela ze značně chudobného prostředí, měla na sobě děravé rifle a nahoře něco podobného rohožce upletené z provázků. Delší levá polovina účesu připomínala veverčí kožíšek, kratičká pravá zářila brčálovou zelení. Kolem krku si pověsila různobarevné korále, zjevně kuličky z klasického počítadla, odcizené někde ve školním kabinetě zrušené jednotřídky. Představila se jako bakalářka Sebastian Jarmila Zajíček, chovala se suverénně, až skoro protřele, jak to mají některé štíhlé ženy ve zvyku. Patrně trnou obavami, aby jim dotěrný čaroděj dobroděj nenabídl krajíc namazaný sádlem se škvarky.

Pokračování na další straně

Posluchače tvořil podřimující dědeček a pět veteránek, šilhajících po malém stolečku s minerálkami. Mecenáši nemají ve zvyku pumpovat větší peníze do menších neziskovek s neprůhledným posláním. Bakalářka Sebastian Jarmila Zajíček představila Libora Litra pod pseudonymem, který dobře neslyšel. Patrně to byl zvyk okoukaný v cizině nebo preventivní opatrnost, aby se řečník vyhnul invektivám, pomluvám, žalobám, vyhrožování, dotěrnosti, milostným návrhům a pozdějším žalobám pro sexuální obtěžování, jimiž na sebe rády soustřeďovaly pozornost stárnoucí, neúspěšné a zřetelně omšelé hvězdičky, považující se za celebrity. Skutečný význam toho slova jim unikl a kladly si ho do souvislostí s vysokými bankovními konty.

Libor Litr to vzal od podlahy. Za dva nejcennější vynálezy v dějinách lidstva označil postel a elektrickou pračku. Při zmínce o pračce ožil dědeček, zašermoval pěstičkami a utrousil, že pár facek ještě nikomu neuškodilo, při zmínce o posteli ožily, podvědomě se napřímily a vypnuly hrudě veteránky. Pokud měly co vypínat, některé by to svedly ještě tak s elektrikou. O postelích a jejich využívání se dalo povídat celé hodiny, ale tu pasáž vzal raději hopem. Při definici slova lože vzpomněl lože pískového, kolejového, místa pro odpočinek zvěře, vrstvy rudy v usazeninách, lože Prokrustova a lůžek v nemocnicích. Při té příležitosti podotkl, že definovat neetické principy etickými není v souladu s principy etnickými a výhrady k souborům přesných geometrických formulací zavánějí hnidopištvím. Ozval se kratičký povzdech, neboť jeho vyjádření nikdo nerozuměl. Poděkoval úklonem a krátce věnoval pozornost dětským postýlkám, kolébčkám, pohovkám, selským postelím s vysokými čely, která byla zdobenou nezbytností. Příslušníci několika generací jedné rodiny spali většinou v téže místnosti a minimální soukromí bylo zajisté namístě. Neopominul rozličná kanapíčka, hojně využívaná ve šlechtických budoárech, vězeňské pryčny, kasárenské kavalce, válendy, gauče, lenošky, sofa, palandy, pohovky, lodní závěsné sítě a lůžka vodní. Ta zjevně zaujala bakalářku Zajíček.

Ještě utrousil neslaný nemastný vtípek o proměnách manželského lože v nemanželské a uvedl přibroušenější anekdotu, na čem muži lehávají nejraději. Veteránky nasadily tu nadšený, tu

pokrytecky ostýchavý, tu na vlastních zkušenostech založený výmluvně šarmantní výraz. Mezi výkladem o Diogénově polehávání v sudu se zmínil o sekundárních vlastnostech a rozličných možnostech použití dveří, jimiž lze v krajních případech procházet oběma směry. Pasáž o železničních lůžkových vozech otevřel výrokem o idealistech, kteří věří, že vlak má kola pouze tehdy, když stojí na nástupišti, protože z jedoucího vlaku kola vidět nejsou, zatímco při stání na nádraží dochází k opačnému zjištění, neviditelnými se stávají lůžka ve spacích vagónech. Pro zpestření procítěně zarecitoval úryvek ze Seifertovy básně Svatební cesta. Když se dostal k veršům Pozor, sklo! Pozor, neklopit!, nejstarší veteránka dojemně škytla a zaslzela. Libor Litr proto raději přešel ke stěžejnímu námětu, zabrousil do historie specifického lůžka zvaného otoman. Nevěděl o ní, co by se za nehet vešlo, spoléhal na kvalitní nevědomost posluchačů.

Droboučké stvoření žijící pod označením Bc. Sebastian Jarmila Zajíček se začalo vrtět a při líčení příjemností, které člověka můžou na otomanu potkat, polohlasně zaržala a uvedla, že udeřila hodina. Povstala, zatleskala, při slovech díky opakovala nesrozumitelný pseudonym a prohlásila, že přednáška o egejských prvcích v karpatské otonské kultuře byla dokonalá, pročez považuje za vhodné navázat na ni přednáškou o barických útvech, které se milý host zajisté ochotně ujme a zhostí se zasvěceností sobě vlastní. Libor Litr přitakal. Věděl, že barické útvary mají něco společného s jakýmsi tlakem, patrně nikoli krevním, vzápětí si však uvědomil, že se o počasí dá hovořit kdykoli, kdekoli, s kýmkoli a jakkoli dlouho. Chmury na jeho tváři se však nadále množily a dosáhly povážlivé hloubky. Bc. Sebastian Jarmila Zajíček se totiž nezmínila o honoráři, což mělo znepokojivý dopad, třebaže se nevyjádřila rovnou o kuřeti, které hrabe zadarmo.

Honorář za otomany přišel příští týden. Považoval ho za perně zasloužený. Večer si po dlouhé době pustil předpověď počasí, aby si osvojil alespoň základní vědomosti. V následujících týdnech absolvoval tucet přednášek s rozličnými náměty, o nichž neměl sebemenší vědomosti. Jeho vystoupení upoutala takovou pozornost, že mu několik politických uskupení nabídlo přední místo na volebních kandidátkách.

Není dosud známo, zda některé nabídky přijal.

HOLD SPISOVATELI. Název bulváru maďarského města Győr „Belváros Széchenyi tér“ je podpořen kachlovým obrazem maďarského spisovatele, revolucionáře, národního hrdiny Štěpána Széchenyho (1791–1860).

Foto: Ivo HAVLÍK

Diamanty v kope piesku

EVA SISKOVÁ

(Prečo majú vzťahy väčšiu cenu ako majetok)

Žijeme v ére, v ktorej sa ľudská hodnota často meria luxusom a úspechom na sociálnych sieťach. Pýtam sa, kde sa vytratila skutočná empatia, citlivosť a obyčajná ľudská slušnosť? S týmto vnútorným monológom, obohateným o nadčasové myšlienky popredných slovenských spisovateľov a filozofov, hľadám odpoveď na otázku, prečo majú úprimné ľudské vzťahy v dnešnom chladnom svete oveľa väčšiu cenu ako akýkoľvek majetok.

Okolo mňa prechádzajú desiatky tvári. Všetci sa ponáhľajú, oči upreté na displeje smartfónov, prsty mechanicky rolujú nekonečné prúdy informácií. Kam sa všetci tak ženieme?, pýtam sa samej seba. Do práce? Za lepším autom? Za väčším domom? Žijeme v dobe, v ktorej sa úspech meria číslami na účte a luxusom, ktorý dokážeme ukázať svetu. Ale prečo sa potom v tejto preplnenej spoločnosti cítime tak často osamelí?

Pozri sa na nich, hovorí hlas v mojom vnútri. Svet sa zmenil na trhovisko s ľahostajnosťou a falšou. Každý nosí masku dokonalosti, za ktorou skrýva svoje skutočné ja. Slušnosť sa dnes niekedy považuje za slabosť a úprimnosť za naiivitu. Akoby sme zabudli, aké to je byť človekom. Slovenský spisovateľ Roman Bednár raz napísal myšlienku, ktorá mi v tejto súvislosti neschádza z mysle: „Najväčším umením života je zostať človekom aj vtedy, keď ťa obklopuje neludskosť.“ Ako hlboko to sedí na dnešok.

Nedávno som premýšľala o tom, čo má v živote skutočnú cenu. Majetok? Peniaze síce kúpia posteľ, ale nekúpia spánok. Kúpia dom, ale nie domov. Môžem mať všetko zlato sveta, no ak ma večer nikto nečaká, ak nemám nikoho, komu môžem zavolať v momente, keď sa mi rúca svet, som vlastne chudobná. Áno, ľudské vzťahy majú oveľa väčšiu cenu, než akýkoľvek majetok. Táto pravda je stará ako ľudstvo samo, no dnes na ňu tak ľahko zabúdame.

Čo sú to vlastne hodnoty?, pýtam sa samej seba pri pohľade do výkladov plných drahých vecí. Naozaj sme dovolili, aby náš charakter definovalo to, čo vlastníme, a nie to, kým sme? Peter Jaroš v svojej tvorbe často skúma tie zložité, neviditeľné pasce medzi dobrom a zlom, ktoré človeku bránia byť naozaj šťastným. Uvedomujem si, že tou najväčšou pascou je

uveriť, že vonkajší lesk nahradí vnútorné prázdno.

Slovenský spisovateľ a filozof Dalimír Hajko nám pripomína, aká dôležitá je harmónia v našom vnútri: „Umenie má za úlohu vytvoriť z človeka harmonickú bytosť, v ktorej sa snúbi krása a mravnosť. Ich vzájomné spojenie v ľudskej bytosti, môže byť východiskom a predpokladom pretvárania sveta v ktorom žijeme, na svet humanistický.“ Ak nezačneme od vlastnej mravnosti, svet okolo nás zostane chladný. Hromadiť majetky, no zabúdame budovať svoj charakter.

V čom vlastne tkvie sila týchto autorov?, uvažujem, keď čítam tie knihy. Ich odkaz nie je len zapadnutým prachom na policiach. Sila Bednára, Jaroša, Hajka či Rúfusa spočíva v tom, že dokázali presiahnuť svoju dobu. Videli pod povrch vecí a pomenovali to, čo zostáva nemenné v každom storočí – ľudskú dušu a jej potrebu lásky. Ich slová majú váhu kovu, pretože nevznikli pre lacný potlesk na internete, ale z hlbokého prežívania ľudského údely.

A aký to má význam pre dnešok? Pýtam sa, zatiaľ čo okolo mňa preletí najnovší model auta. Význam je obrovský, priam záchranný. V dnešnom svete virtuálnych priateľstiev a lajkov, kde sa všetko dá kúpiť a hneď vyhodiť, sú títo autori ako pevné majáky. Ukazujú nám, že ak v tejto technologickej rýchlosti stratíme citlivosť, empatiu a mravnosť, stanú sa z nás len chladné stroje. Sú pre nás pripomienkou, že skutočný pokrok sa nemeria rýchlosťou internetu, ale tým, ako dokážeme súcítiť s človekom vedľa nás. Zachraňujú nás pred našou vlastnou ľahostajnosťou.

Stretnúť dnes človeka, ktorý je skutočne empatický, citlivý a slušný, je ako nájsť diamant v kope piesku. Sú to tí vzácni ľudia, ktorí vás nesúdia, ale počúvajú. Tí, ktorí vám nezištne podajú ruku, keď padáte, a nečakajú za to potlesk ani protislužbu. Ich prítomnosť lieči. Pri nich nemusíte nič predstierať, môžete byť zraniteľní, unavení, skutoční. V ich očiach vidno, že im záleží na človeku, nie na jeho postavení. Pripomína mi to slová básnika Milana Rúfusa, ktorý dokonale vystihol podstatu skutočného bohatstva: „Človek je bohatý len tým, čo dal druhej duši.“

Možno je načase spomaliť, hovorím si, keď vystupujem z davu a sledujem západ slnka nad mestom. Možno nemusím zme-

niť celý svet, stačí, ak ja sama budem tou zmenou. Budem si viac chrániť tie vzácne duše, ktoré mám okolo seba a neochvejne stáť za hodnotami, ktoré robia život skutočne ľudským. Pretože na konci dňa, keď sa zhasnú svetlá a utíchne hluk povinností, nám neostanú veci, ktoré sme vlastnili. Ostane len láska, ktorú sme dali, a ľudia, ktorí zostali stáť pri nás.

Epilóg

Svetlo na oblohe pomaly dohorieva a mesto podo mnou rozsvetčuje svoje umelé lampy. Tisíce malých žiaroviek, ktoré svietia do tmy, no nehejú. Presne tak, ako materiálne statky, za ktorými sa bezhlavo ženieme. Tento vnútorný monológ nie je len vzdychnutím nad nespravodlivosťou doby, ale tichou osobnou revolúciou. Silné hlasy našich mysliteľov a spisovateľov nám zanechali jasnú mapu k tomu, čo nestráca hodnotu ani pod náanosom času a technológií. Vrátiť sa k človeku, k jeho zraniteľnosti a čistote, nie je spiatocníctvom, ale jedinou cestou vpred. Diamanty v kope piesku totiž nečakajú na to, kým ich niekto kúpi. Čakajú na to, kým ich niekto uvidí, ocení a chráni. Naša ľudskosť je to jediné bohatstvo, ktoré si môžeme vziať so sebou, keď odídeme z tohto javiska sveta.

Autorka je predsedkyňou Spolku slovenských spisovateľů, v minulosti bola hlasateľkou Televíznych novin Československé televízie. Její stať našej redakci poskytl Literárny týždenník.

VLADIMÍR HOLAN

Evropa 1936

Že je ešte žijeme!... Pletený, teplý vánek už kdekdo donosil.

Tomu zde křaplavě se ruce seply a jiný hledá v koších oněch chvíl,

jež někdy přejí odpadek, když sáhneš do papíru.

A opodál zas nastavený klobouk zříš, jako by neměl míru, neměl míru na hlavu bídy, malý přespříliš.

Drnčí v nich hlad jak holá okna kdesi, když letoun za letounem vzlét z přízemí hned na přinebesi, by kmitočtem běsů hlásil v svět:

že jako dítě při krajici nechává si tu lepší bílou kůrku na konec, šetříce zatím srpků ozbrojené časy ukusují si z měsíců, zvolna, leč přec.

LETNÍ KONCERTY pod širým nebem posluchače obohacují nejen písněmi a hudbou, ale také pódiovou scénografií. Momentka zachytila skupinu Jelen, která pod názvem „JELEN Fest 2026 z lásky k regionům“ vyrazila na své největší turné v historii. Celé léto, až do 18. září, hraje a zpívá v devatenácti městech Čech a Moravy.

Foto: Andrzej HAVLÍK

Filmové Vary: Na koberci lesk, pod ním hnůj

BOHUMILA SARNOVÁ

Filmový festival Karlovy Vary 2026. Pro mne zní vzpomínkou na Filmový festival pracujících. Filmy z něj byly promítány v Českbudějovickém letním kině v Háječku. Patřily neodmyslitelně k letním večerům a nocím stráveným tam na dřevěných lavicích, s dekou, bundou, pláštěnkou a deštníkem v příruční tašce. Sedělo se i za deště, někdy i za bubnu přicházející bouřky, ale v očekávání, co se na obrovitém plátně objeví. A že bylo na co se dívat. Od našich filmů i ze zahraniční produkce.

Ve zprávách o zahájení a průběhu letošního jubilejního ročníku festivalu v Karlových Varech televize uvedla docela obsáhlou reportáž o stavu přilehlých prostor a parků okolo jmenovaného dějiště.

No, popravdě jsem byla zděšena. Záběry kamery snímaly nezakryté výsledek nočních oslav po první festivalové noci. Nevím, kdo se na tom stavu nejvíce podepsal – účastníci festivalu, tedy hvězdy, nebo návštěvníci a diváci filmových produkcí nebo snad místní obyvatelstvo? Pravdou je pouze to, co se ocitlo v hledáčkách kamer: příšerná směsice odpadků všeho druhu, kelímků, plastových i skleněných lahví, papírových obalů od čehokoliv, plechovky, urvaná bota s žalostně visícím vysokým podpatkem, kusy zapomenutých oděvů atd.

Sledovala jsem ta ranní „ptáčata“, vstávající před pátou hodinou ranní, ty uklízeče, aby vše dali do naprostého po-

řádku před nájezdy dalších večerních propadlíků nepořádkům – prostě, s prominutím, dalšího bordelu.

Ranní uklízeč stříkačkou prudkého vodního proudu umýval bílé parkové lavičky. Nechci ani myslet na to, od čeho všeho byly zaneřáděné. Napichování nechutných odpadků z celé plochy trávníků a cestiček bylo nekonečné. Všechno to svinstvo se náramně vyjímalo na zelených plochách parku. Odpadky se hromadily ve velkých černých pytlích. To vše proto, aby bylo uklizeno pro nadcházející den a následnou, opět určitě bouřlivou noc.

Při záběrech na ty obyčejné lidi, kteří z festivalu asi vidí jenom tohle, jsem si vybavila onen pověstný červený koberec, přijíždějící limuzíny a nákladné róby všech těch hvězd a hvězdiček, ty sladké úsměvy pro kamery, ty sklenky šampaňského v rukou, vítání zahraničních umělců.

A potom výsledek té probdělé noci, s tím, ať to padne, kam to padne, však on to asi někdo uklidí.

Teď už k tomu jen pár faktických poznámek. Do popelářského vozu se vejde přibližně 15 až 20 tun směsného odpadu. Filmový festival Karlovy Vary vyprodukuje 150 až 200 tun odpadu. Na jeden festivalový den připadne 20 až 30 tun odpadu. Letos se v hromadění odpadků všichni překonali. Hned tu první noc prý bylo sesbíráno a odklizen 38 tun. Není to opravdu síla? Kdo nákladný úklid platí?

Jak by řekla moje babička: Navrch huj a vespod fuj!

Literatura • Umění • Kultura

Týdeník Unie českých spisovatelů, z. s., 12. ročník (Kmen 39. ročník). Vychází jako příloha týdeníku NAŠE PRAVDA. Zakladatel Karel Sýs. Vedoucí redaktor Ivo Havlík. Redakční rada: Ivana Blahutová, Michal Černík, Michael Doubek, Pavol Janík, Alexej Mikulášek, Michal Polický, Radovan Rybák. Grafická úprava Studio FUTURA. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Kontaktní adresa: Politických vězňů 9, 110 00 Praha 1.

Vyšlo 16. července 2026
luk@futura.cz